

DE OUD-KATHOLIEK

Tijdschrift voor de Oud-Katholieke Kerk van Nederland

GOD IS

5

God
Het artikel dat eigenlijk niet geschreven kon worden.

'Je hoeft zijn naam niet te noemen om Hem aan het licht te laten komen.'

8

Machtige God der eeuwen?
Veranderingen in wereld- en godsbeeld.

'Het schrappen van twee lettertjes leverde verontruste vragen op.'

12

Eigenschappen van God
Heilig, Allernaaste, Alwetend, Liefdevol, Toornig, Onkenbaar, Rechtvaardig, Machtig.

'Je kunt inderdaad wel spreken van een pittige vraag.'

14

De pastor en de twijfel
De pastor wordt verondersteld een groot gelovige te zijn. Toch?

'Ik zoek, dus ik ben.'

18

God in India
Waarom we zoveel belang hechten aan de dialoog met de *Mar Thoma Syrian Church*.

'Het geloof van beide kerken is in wezen hetzelfde.'

En verder:

Van de redactie

God is 3

Column

De straat op..... 4

God in de sauna

Een bekentenis 11

Het leven in verhalen

Verhaalvorm biedt ruimte..... 16

Even kijken bij

Het Bisschoppelijk Bureau 21

En dan nog dit

Congres, Patriarch & missers..... 22

Service

Berichten, agenda en colofon..... 23

De Achterkant

Hoofdletter 24

Nagekomen bericht:
Klaus Heinrich Neuhoff van de Christkatholische Kirche (Zwitserland) zal op 23 juni zijn proefschrift verdedigen op de Tilburg University. Het proefschrift, 'Gott alles in allem', heeft als onderwerp de kosmische christologie.

Redactioneel

GOD IS

In de bizarre en hier en daar toch best ook vrome film *Dogma* (1999) heeft een vrouw, Bethany, een onverwachte en ongedachte ontmoeting met een engel die haar op een missie zendt. Allerlei denkbeelden over engelen, profeten en apostelen bieden zich anders aan dan vermoed. Uiteindelijk is Bethany meer verrast dan verbaasd dat God als een vrouw in een wit rokje, ruim boven de knie, voor haar staat. God is een Hij/Zij/Iets? Omcirkel het juiste antwoord.

Over de vraag wie of wat God is staat veel geschreven, de psalmisten bijvoorbeeld laten zich hierin niet onbetuigd, en alleen al iedere zondag gaat het tijdens de viering over God. En toch, het spreken over God gaat ons niet altijd makkelijk af. (Hoe) kennen we Hem? Hoe leren we Hem kennen? In dit nummer een gesprek hierover met Gesineke

Veerman, auteur en ook koster. En wat wil het eigenlijk zeggen: God is rechtvaardig of God is liefdevol? Ervaar je dat zo en kun je die woorden onderstrepen of zet je er ook vraagtekens bij? Minne, Willy, Marco en Niels proberen iets van hun gedachten onder woorden te brengen. (Hoe zit dat eigenlijk met onze gedachten?) In het artikel 'God in India' beschrijft Peter-Ben Smit hoe de kennismaking met christenen uit een andere cultuur een ontdekkingsreis kan worden, hoe je in die andere traditie ook verrassend en verrijkend sporen kunt vinden naar de eigen traditie. Wietse van der Velde gaat in zijn bijdrage in op ons veranderd spreken over God.

Zoals Jan Kinneging schrijft in het openingsartikel, komen we in het spreken over God doorgaans nauwelijks verder dan

gestotter. We kunnen geen woorden vinden, terwijl we er toch de mond vol van hebben. Veel vraagtekens dan ook in de diverse artikelen en ruimte voor twijfel. Wat heb je nou helemaal aan zo'n blad? De redactie hoopt veel. In onze voorbereidende gesprekken tijdens de vergaderingen en in het contact met de schrijvers waren er meteen opmerkingen die ons aan het denken zetten, vragen die ons eigen geloof raakten en die ons ongeloof serieus namen. We hopen dat u, de lezer, ook aan het denken gezet wordt door de artikelen, dat u zich uitgenodigd voelt om in te gaan op de inhoud en uw eigen reacties formuleert. En heb het er eens over met elkaar. Verrassend en verrijkend!

De redactie

Column Janneke Kuysters De straat op!

Toen de redactie het thema voor dit nummer doorgaf, duikelde ik in gedachten een paar maanden terug. Naar eind februari, in Sevilla. Midden in de nacht stond ik op straat naast de *capataz*, de voorman van de *costaleros*. De *costaleros* zijn mannen die de beelden van Christus en van Maria tijdens processies door de straten van de stad dragen. Vooral in de week voor Pasen zijn er tientallen grote en kleine processies.

Het werk van de *costaleros* is zwaar. Ze dragen met z'n veertigen een soort tafel met daarop het beeld en kolossale versieringen. Het geheel weegt zo'n 1500 kilo. Lopend onder de tafel dragen ze dit grote gewicht op hun nek. Ze doen dit vrijwillig. Sterker nog: ze betalen ervoor! Allereerst betalen ze een bijdrage aan de broederschap die het beeld onder haar hoede heeft. Daarnaast kopen alle *costaleros* gezamenlijk een hoeveelheid voedsel, die evenveel weegt als de tafel. Dit eten wordt uitgedeeld aan de armen na de processie.

Waarom doen ze het dan? Omdat ze het geloof uit willen dragen. De *capataz* zweept z'n mannen op met de woorden: 'Het zweet van Christus zit in het hout van deze tafel. Aan jullie de eer om het beeld door de stad te dragen om het geloof naar de mensen te brengen.' Hoewel het alleen maar een training was, toen in februari, maakte deze speech diepe indruk op me.

Ik voelde me geraakt én schuldig. Natuurlijk kan het rondslepen van beelden afgedaan worden als middeleeuws theater. Maar de diepere laag eronder bleek, ook na gesprekken met *costaleros*, heel eigentijds te zijn. Vanuit een diep geloof ondergaat men deze zware lichamelijke kwelling. Juist om minder gelovigen te bereiken. Dat raakte me, zeker omdat de *costaleros* 'gewone jongens' waren. Van alle rangen en standen, verenigd onder die zware tafel. Ik voelde me ook schuldig over mijn eigen bijdrage aan het uitdragen van mijn geloof. Hoeveel kansen heb ik laten liggen om de vreugde en de kracht van het geloof te delen? Oei, ik kon er wel een paar noemen. Die donkere nacht daar in Sevilla was het startpunt om ermee aan de slag te gaan. Schoorvoetend durf ik de vraag ook steeds vaker aan mede-gelovigen te stellen: wat doe je er zelf aan?

God

Gestotter, vragen en uitroeptekens

Zoek 'god' op internet en je vindt in 0,35 seconde 139.000.000 matches; God moet toch wel bestaan?

Op 1 maart 2014 kopt de Volkskrant 'Promovendus moet GOD uit dankwoord van proefschrift scheuren'. Het is Jerke de Vries die onderzoek deed naar mest. Hij scheurt eigenhandig het dankwoord uit zijn boek; Uw wil geschiede, in de hemel zoals ook op aarde... het College van de Promoties had gesproken. Wat heeft God met mest te maken?

Ieder voor zich

Over God kan ik niet veel zeggen of beter gezegd, ik kan niets over die Naam zeggen, hooguit wat gestotter waar niemand op zit te wachten. Maar wat doe ik dan op deze pagina? Ik krijg het verzoek om in 1000-1500 woorden te vertellen over wie, wat 'God'? De vraagtekens en de uitroeptekens misschien, die deze drie letters oproepen? De grote vragen: God bevrijdt Zijn volk uit het slavenbestaan van Egypte ... onderweg raken ze God kwijt... al gaande vergeet het volk - en wij met hen - dat de Eeuwige hen door Zijn daden en bewaring tot één volk had gesmeed. Onderweg worden mensen het slachtoffer van hun eigen noodlot: mensen worden concurrenten voor elkaar, ze worden geïsoleerde individuen. Het wordt weer als bij de andere volken: 'ieder voor zich en God voor ons allen'. Ze zijn de uittocht zat, vergeten zijn ze hun slavenbestaan en hun wanhopig roepen tot de Heer vanuit de diepte. Ze willen terug naar de zekerheid van vroeger: weliswaar slaaf, maar toch eten op de plank. En niet zoals nu, onderweg: honger - het eten is op, en dorst. Zij zijn het beu. Zij hoeven zelf

niet meer te veranderen, ze hebben al genoeg mee-gemaakt, vinden ze, alleen de omstandigheden, als die maar...

Stoplap

Godsdienstigheid wordt een wapen ten dode dat de mensen stenigt, dat kerken en moskeeën in brand steekt, lees de krant van vandaag... en God? God is een gedicht in de lege ruimte, tussen de woorden te vinden, maar De Oud-Katholiek maakt er een themanummer van. God: je komt de Naam tegen in de vraag over jezelf, wie ben ik, waartoe ben ik

“ God is een gedicht in de lege ruimte

op aarde? Hoe ziet mijn toekomst eruit? De kwelende vraag die mensen deed leven in een angstland van toorn en oordeel, waar de diepbetreurde Els Borst als een 'engel des doods' wordt afgetekend, door een dominee nog wel? God als stoplap voor niet te beantwoorden vragen. 'Ben ik gered en ben ik aanvaardbaar... Breekt niet alles bij mijn handen af, als ik niet in persoon bekeerd ben door

een teken vanuit den hoge en aangenomen door de Heer God zelf?' En: 'Hoe moet het met mijn kinderen? Zullen zij ook gered worden? Zullen zij zich voldoende bewust zijn dat zij in principe verdorven zijn en bestemd zijn tot het eeuwige vuur als niet de Ene hen aannam?'

Herinnering doen

'Mijn God, mijn God, waarom hebt ge mij verlaten?', bad Hijzelf. In zijn schreeuw klinken de wereld mee, alle kinderen, allen die staan met lege handen... en bij God, Hij zal ze vatten. Het kostte hem zijn kop, zijn lijf, zijn leden: dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed, doe dit tot mijn gedachtenis. De Baal Sjem Tov (chassidische leraar uit Polen (+ 1740) leert: Vergeetachtigheid leidt tot ballingschap, maar de herinnering, DAT is het geheim van de verlossing. Daar gaat het om, die herinnering doen. Je hoeft zijn naam niet te noemen om Hem aan het licht te laten komen.

Het kost pijn en kruim om los te komen van de duistere en boze machten die ons eigen leven knechten. De Naam wil geen concurrent voor zijn volk, Hij wil niet grootbrengen door kleinhouden, zoals de afgodische machten doen, in de kerk en in de wereld. Hij wil dat het volk door alle vragen heen groeit en dat het vertrouwt op zijn Naam. Het gaat God ook nooit om Israël alleen en op zichzelf. Israël is, om het zo te zeggen, de treeplank waarop God onze voortrazende wereld binnenstapt.

Tien

'Twee handen om te grijpen en verre vingers tien' schrijft Paul van Ostayen. Of zoals Willem Barnard in zijn lied 'Van veertig regels' begint:

*Het waren tien geboden
Die God schreef in de steen,
Het waren tien geboden,
Voor elke vinger één.*

Misschien moeten we daaraan vasthouden om los te kunnen laten: tel tot tien en wie niet weg is, is gezien. Tien keer sprak God en de hemel en de aarde werden geschapen en Hij zag dat het zeer goed was.

Tien Woorden sprak God tot Mozes, alsof Hij zeggen wilde hoe de schepping, hoe het volk, hoe de volkeren tot hun bestemming kunnen komen. Tien keer spreekt God, Hij buldert tien keer 'nee', tien plagen. Tegen alles wat de mens zo in zijn ban houdt: geld, goed, macht, status, vleespotten van Egypte. Tien keer vraagt Hij 'ja' tegen de schepping, in de tien Woorden en waarom in steen gehouwen? Omdat ze eeuwig meemoeten tot de schepping is voltooid.

Onuitsprekelijk

Over God kan ik eigenlijk niets zeggen; Hij is onuitsprekelijk, Hij is een liefdesgedicht: zoals in het Lied der Liederen, als een Vrijer op weg naar zijn bruid, die op haar beurt Hem zoekt, kwijt raakt en weer vindt: Wat is ze mooi, mmm, om op te eten... om lief te hebben... en Hij; wat een stuk

om op te leunen, om aan vast te houden en mee op te trekken.

Maar ik ga wel met Hem, Hij is het en ik koester Zijn Naam in de stilte van mijn hart, vertrouw Hem mijn falen toe, fouten en tekortkomingen en hou het zesde gebod in ere, als richtsnoer: Gij zult niet doden, of positief geformuleerd: Houd Elkaar In Leven - HEIL om te doen. Niet zoals zo vaak de praktijk is, in dat gedicht van Adriaan Morriën:

*Ik zal je niet slaan:
Alleen maar niet strelen.
Ik zal je niet bijten:
Alleen maar niet kussen,
Ik zal je niet overweldigen:
Alleen maar niet met je spelen.
Ik zal je niet doden:
Alleen maar niet laten leven*

Nee, streel, kus, speel en laat leven. En God? Geloof maar, rotsvast, en onze Lieve Heer doet de rest. Meer is er niet voor mij en minder ook niet. Hij is.

Jan Kinneging

Het gedicht *Echtverbintenis* van Adriaan Morriën staat opgenomen in de uitgave *Verzamelde gedichten (1994)*
Uitgever: G.A. van Oorschot

Het gedicht *Mozaïek* van Gerrit Achterberg komt uit de bundel: *En Jezus schreef in 't zand* (Daamen, Den Haag 1947)

Mozaïek

**Gij ligt in craquelé verloren.
Deellijnen duizelen door u heen
en maken u tot meer dan één
en telkens minder dan tevoren.**

**Binnen dit mozaïek bezworen,
gaat het gedeelde niet van een.
De breuken geven ook meteen
het grondgetal om te behoren.**

**Want God is groot genoeg om geen
grenzen te hebben waar gij buiten
zoudt vallen en een plaats bereiken,
die Hij niet zou kunnen bestrijken.
Gij moet met stukken in Hem sluiten,
maar Hij deelt u voor goed door 1.**

Machtige God der eeuwen?

Is God veranderlijk?

Terwijl het sommige kerkleden niet opviel, vielen anderen in onze kerk in de jaren tachtig van de vorige eeuw over een verandering in de traditionele eerste regels van de prelatie van het eucharistisch gebed. Werd God daarin vroeger aangeduid als 'almachtige, eeuwige God', nu was dat veranderd in: 'machtige God der eeuwen'. Ook al werd in veel andere gebeden in het nieuwe kerkboek God onveranderd 'almachtig' genoemd, toch riep het schrappen van twee lettertjes in een centrale gebedstekst verontruste vragen op. De critici vroegen of de liturgische commissie met deze bewoording God niet degradeerde. Of hier niet werd gecapituleerd voor moderne, vrijzinnige theologische inzichten op de vraag: wie is God?

Zonder dat nu op al de overwegingen voor deze verandering van 'almachtig' tot 'machtig' ingegaan wordt, is wel duidelijk dat met dit woord iets in het Godsbeeld veranderde, andere accenten werden gezet. Voor de commissie was één van de overwegingen dat hierdoor een schijnbaar onbeweeglijk godsbeeld beweeglijker, dynamischer werd.

Het is natuurlijk waar dat 'de geest der eeuw' bij deze overwegingen een rol speelde. In de jaren waarin het nieuwe kerkboek werd voorbereid, was de 'Kleine Catechismus der geloofs- en zedeleer van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland' (laatste druk 1963) met als vraag 4: 'Kan God alles? Ja, God kan alles, want Hij is almachtig', geruisloos van de tafel verdwenen.

De Oud-Katholieke Kerk zegt in haar 'geloofsbasis', (de Bisschopsverklaring van 1889, waarvan we dit jaar feestelijk gedenken dat die 125 jaar geleden werd vastgesteld), met een citaat van een

vijfde-eeuwse theoloog, vast te houden aan dat wat altijd, overal en door iedereen - aan te vullen in de katholieke kerk - wordt geloofd. Maar dat geloof bleek in ieder geval in de bewoordingen en accenten veranderlijk te zijn. En het zou ook wel vreemd zijn als dat niet het geval zou zijn geweest. Want dan zou het buiten de leef-, denk- en ervaringswereld van de 'iedereen' te midden van wie zij leefde hebben gestaan. En die wereld en het wereldbeeld dat de mensen hebben is in de twintigste eeuw ingrijpend gewijzigd.

Veranderend wereld- en godsbeeld

Het traditionele godsbeeld van een goede, vaderlijke God, die hoog en ver weg in de hemel aan de touwtjes van het menselijk bestaan en van het wereldgebeuren trekt, was na de gebeurtenissen van twee wereldoorlogen met onvoorstelbaar veel leed en wreedheid, die zich voor een groot deel in de traditioneel christelijke wereld hadden afgespeeld, voor veel mensen aan het wankelen gebracht.

In de tweede helft van de vorige eeuw kon je nogal eens de kreet horen: 'God is dood'. Soms was het een modespreuk. Maar vaak was het ook een hartenkreet. Een schreeuw uit de diepte om iets te beleven, iemand te ervaren. Welke mens kan in het lawaai om zich heen, de drukte van zijn werk, bij de steeds sneller wordende veranderingen in de maatschappij, bij het door de televisie voor iedereen zichtbare leed van de wereld nog een ontmoeting met God hebben?

Anderen leken van weeromstuit hun beeld van een zachte, lieve God tot een zeer actieve God bij te stellen. Geen theologie van 'Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw', maar een 'bevrijdingstheologie'.

Bevrijdingstheoloog Ernesto Cardenal in 2010

Hierin stelde God zich om de wereld tot het nieuwe, het verhoopte, beloofde paradijs voor alle mensen te maken zonder reserve aan de zijde van de onderdrukten en gemarginaliseerden in onze wereld. En om die nieuwe wereld werkelijkheid te doen worden grepen sommige christenen in Latijns-Amerika naar de wapenen om het kwaad in zijn kapitalistische vorm de wereld uit te werken. Het waren de jaren dat een boekje 'Als het kwaad goede mensen treft' van rabbijn Harold Kushner een geliefd thema voor gespreksgroepen was. Als God 'almachtig' is, waarom gebeuren dan Auschwitz, Vietnam, die vreselijke ziekten? Waar is God in dit alles? Is Hij er wel?

In gebedsteksten die in de breedte van de kerken in die jaren in zwang kwamen, verdwenen vaak traditionele benamingen als 'heilige', 'Vader' en 'Heer' voor God en doken twee aanduidingen voor Hem met grote regelmaat op: 'Eeuwige' en 'Goede'. Het eerste - nu niet meer als een 'eigenschap', maar als het wezen, het diepste zijn van God - roept iets

op van een verre, onkenbare God, die je op één of andere manier toch in zich bergt. Het tweede roept het beeld op van een liefdevolle, zorgende aanwezigheid, maar lijkt tegelijkertijd alle vragen daarbij geruisloos ter zijde te stellen.

Wat betekent het woordje ‘God’?

Maar hoe dan ook, dit andere, veranderende spreken over God roept de vraag op of God onveranderlijk is, of Hij (of Zij) dezelfde God is als op dag één van de schepping. Of is het zo dat God onveranderlijk is, maar dat ons menselijke beeld van God aan verandering onderhevig is, verschillende gezichten heeft al naar gelang onze menselijke ervaringen, de situatie waarin mens en wereld in de loop der eeuwen verkeren?

Voor mijn denken over deze vraag is de filosoof Cornelis van Peursen (1920-1996) van blijvende betekenis geweest. Tijdens mijn theologiestudie moest ik voor het vak dogmatiek – zeg maar het vak dat de christelijke geloofsleer behandelt – een boekje van hem lezen, dat op mij een blijvende indruk heeft gemaakt, al was het alleen maar om zijn titel: ‘Hij is het weer!’

Dit boekje werd geschreven in 1969, dus midden in de periode waarin het denken over God op allerlei manieren in beweging was. Het telt maar een zestigtal pagina’s met beschouwingen over de betekenis van het woordje ‘God’. In dit boek verzet Van Peursen zich tegen de vanzelfsprekendheid van het gebruik van het woordje ‘God’. Wij denken zo snel te weten wat ermee wordt bedoeld, maar dat is helemaal niet duidelijk. Als we de Bijbelse verhalen goed lezen, ontdekken we dat de Bijbelschrijvers elke keer moesten worstelen om er achter te komen wat de godsnaam inhoudt. Wij doen geen moeite meer om hier achter te komen, wij denken het wel te weten. Uit de Bijbelverhalen kunnen wij leren hoe de godsnaam elke keer weer opnieuw ingevuld wordt.

Het blijkt steeds om dezelfde God te gaan, dezelfde geheimzinnige, goddelijke Aanwezige, maar elke

keer met een andere Naam. God wordt steeds een andere Naam gegeven. Wat wij met taal doen, namelijk de dingen een naam geven, doen de Bijbelschrijvers en de mensen in de Bijbel ook: zij geven de God die zij ervaren een Naam. Onze menselijke taal roept in de eerste plaats iets op. De gebeurtenissen in ons leven - ook onze godservaringen - worden door ons beoordeeld, geëvalueerd en daarna beschreven.

In zijn kleine boekje roert Van Peursen vele zaken aan, ook de vragen naar Gods solidariteit met de lijdende mens en zijn verhouding tot de schepping, vragen waar ik hier niet verder op in kan gaan. Maar voor Van Peursen komt bij dit alles

“ de godsnaam wordt telkens opnieuw ingevuld

de betekenis van de naam God ten volle aan het licht, wordt deze zicht- en tastbaar in de lijdende Knecht, de Mensenzoon, Jezus Christus.

Hij is het weer!

Waar het op aan komt is de verbaasde uitroep: ‘Hij is het weer!’ Dat zeiden verschillende mensen uit het Oude Testament, als ze merkten dat Iemand - steeds dezelfde - hen leidde: Abraham, Jacob, Mozes, Elia, Jesaja, Jeremia. Zij zeiden dit op kruis- en crisispunten van hun bestaan in huiver, eerbied en verwondering.

Zo maar in hun leven was daar die stem, het vuur, het suizen van een zachte koelte. Een levensteken

van die Verre en toch zo Nabije, een spoor naar de toekomst, een richtingwijzer. ‘Rabboeni! Meester! Hij is het weer!’ roept Maria Magdalena uit als zij op de paasmorgen bij haar naam wordt aangesproken door de tuinman.

‘Het is de Heer!’ zegt ook Johannes tot Petrus als zij met hun vrienden na de dood van Jezus hun oude vissersberoep maar weer opnemen. En dan staat daar aan de oever, aan de kant van hun bestaan, een onbekende, die hen aanspreekt, die hun goede raad geeft. Het is Jezus, die hun bestaan weer richting, doel en zin geeft, zodat ook zij verkondigers van het evangelie kunnen worden. God leeft!

Het is denk ik niet zo dat God veranderlijk is of dat de mensen veranderlijk zijn. Maar het spreken over God en het ervaren van God door mensen is net zo veranderlijk als er op verschillende tijden en plaatsen mensen zijn. Onveranderlijk is dat veel mensen snakken naar Godservaringen: naar dat vuur, dat ons niet verteert, maar verwarmt, zoals Mozes bij zijn ontmoeting met God in de brandende braambos.

Onveranderlijk is dat mensen snakken naar water, waarin zij niet verdrinken, maar waardoor zij worden gelaafd, zoals die Samaritaanse vrouw die Jezus bij de waterput sprak. Mozes en die ongenoemde vrouw ontmoetten God en hun leven werd veranderd, kreeg fundament en doel en zin.

Ieder van ons zou – denk ik – wel eens iets willen meemaken, waarbij je de aanwezigheid van God bijna lichamenlijk voelt en dan kunnen uitroepen: Hij is het weer!’ Zonder zulke momenten kunnen wij niet. Een mens, een gelovig mens, ook een kerkmens, leeft erop en leeft ervan: ‘Het is de Heer! Hij is het weer!’. Maar het spreken over die God, die altijd dezelfde zal blijven, zal door ons mensen, die in een veranderende wereld leven, altijd en overal in andere bewoordingen, met diverse accenten gebeuren.

Wietse van der Velde

God in de sauna Over vragen en antwoorden

In de winter van 2011 verloor mijn zus binnen twee weken haar man. Acute leukemie van de meest agressieve soort vrat, binnen het bestek van veertien dagen, het leven uit hem. Tweede kerstdag overleed hij. Op oudejaarsdag stonden we aan zijn graf. Mijn zus en hun twee kinderen van twaalf en vijftien lieten verslagen een Thaise ballon op. Wij keken allemaal het steeds kleiner wordende lichtje in een grijs gekleurde hemel na. Hoe zuur kan het leven zijn?

Bijna een jaar later zat ik met mijn zus in een Health Spa, zoals dat heet, om een beetje bij te komen van alle omwentelingen waarin het leven ons dikwijls meesleurt. Mijn zus nog volop in de rouw en ik in vertwijfeling over een kinderwens die na ruim vijf jaar proberen en ondanks allerlei veelbelovende tests onvervuld blijft.

‘Geloof jij in God?’ vroeg mijn zus. Ik keek haar een beetje vertwijfeld aan. ‘Wat bedoel je?’ vroeg ik om wat tijd te winnen voor een antwoord. ‘Nou jij, zit toch bij die Oud-Katholieke Kerk. Wat zoek jij daar eigenlijk?’ Er viel een stilte.

Mijn twee zussen en ik komen uit een rooms kerst-katholiek gezin. Mijn ouders vielen rond mijn geboorte niet van hun geloof, maar wel van de kerk. Met als gevolg dat wij alleen rond kerst nog een kerkdienst bijwoonden en ik als nakomertje wel ergens een klok had horen luiden, maar geen idee had waar nou precies de klepel hing.

‘Ja ik geloof in God,’ zei ik na enige aarzeling. Geschrokken van mijn eigen woorden die zo hardop, ineens als een bekentenis voelden. Mijn zus en ik spraken verder, want hoewel zij niet gelooft, houdt ook haar deze vraag sinds de dood van haar man zo af en toe bezig. We kwamen erachter dat we in de kern niet zo bar veel van elkaar verschillen, maar dat we allebei een andere invulling geven aan wat we onder God verstaan.

‘En dat is wat mij in de Oud-Katholieke Kerk nou zo aanspreekt,’ knalde ik eruit. ‘Ik denk niet dat ik precies hetzelfde geloof als alle anderen. Dat maakt het ook zo gek om op zondag met één stem te zeggen dat we in dezelfde God geloven. Maar het feit dat ik het er met anderen over kan hebben om zo mijn eigen Godsbesef te beleven en vorm te geven, maakt dat ik er graag kom. Dat is denk ik ook waarom ik er na een kerstnacht mis tien jaar geleden ben blijven komen.’ Mijn zus keek mij en aan en knikte: ‘Er is niet één antwoord op alle vragen hè?’

Yvonne van Doesum, parochiaan Amersfoort

Alwetend

Je kunt inderdaad wel spreken van een pittige vraag. Uitgaande van mijn beleving van het geloof is vooral het woord rechtvaardig een lastige. Ik vind net als menigeen dat een heleboel zaken die gebeuren in mijn omgeving en/of de wereld helemaal niet rechtvaardig zijn. Het maakt me soms boos, soms verdrietig. Waar is dat leed allemaal voor nodig? Waarom laat een god dit toe? Is dat rechtvaardig? Aan de andere kant komt dan ook weer bij me op dat de mens een gezond stel hersenen heeft meegekregen, dus zouden we ook zelf vele problemen moeten willen oplossen. Denk dat daar ook het probleem zit, bij het willen. We zijn steeds meer op onszelf gericht en niet meer op de andere mens met al zijn goede en kwade kanten. Het is ook heel gemakkelijk om de schuld dan maar af te schuiven. Persoonlijk kan ik tijdens een wandeling langs het strand voor mijn gevoel een goed gesprek met God hebben. Hierbij kan ik zaken die mij bezig houden ventileren. Eenmaal thuisgekomen heb ik toch menigmaal een antwoord gevonden. Hoe ik daarop gekomen ben? Zelf gevonden of verkregen? Wie zal het zeggen. Die antwoorden op allerlei vragen zijn een vorm van alwetendheid die continu voor ons paraat is. Ik vergelijk het wel eens met een onzichtbare bibliotheek. Hangt als het ware om je heen. Je moet het alleen proberen te zien. Dat is misschien wel het grootste raadsel van het hebben van een geloof.

Marco Rikkers

Rechtvaardig**Allernaaste**

Bij 'allernaaste - onkenbaar' komen de woorden van een liedje dat ik ooit hoorde naar boven (dacht van ene Helga): 'Niemand heeft je ooit gezien, maar toch ben je bij mij. Ik wist het allereerst van jouw bestaan. Je bent vlakbij, maar ver nog hier vandaan.'

Ik ervaar God als mijn allernaaste op momenten dat ik het moeilijk heb, maar ook op momenten als het goed gaat; hij is mijn praatpaal, iets wat er altijd is, waar ik altijd terecht kan en of het aankomt of gehoord wordt? Ik weet het niet, maar ik kan het wel kwijt. Het onkenbare herken ik in het niet lichamelijk aanwezig zijn van de Vader of Moeder of hoe je Het ook noemt, maar ik ontmoet God in de natuur, in mijn medemens, in een goed gesprek, maar ook in iets wat tastbaar is en hoe vreemd het klinkt, in een kop koffie, een boterham of noem maar op. Iets waarvoor ik op dat moment dankbaar mag en kan zijn! En of het dan van God komt maakt mij niet uit, het is er!

Dat is voor mij de Allernaaste, het onkenbare, maar wel dat ik gekend ben door Hem of Haar, maar ook dat Hij of Zij er altijd is en ik altijd bij die Allernaaste terecht kan.

Naast mij, boven mij, onder mij en in mij. Ik zie Het niet maar voel Het wel.

Minne Frings

Onkenbaar

In de Bijbel en in de omgang van mensen met God worden eigenschappen van God genoemd. Woorden die tegelijk bemoedigend en benauwend kunnen klinken. Vier parochianen is gevraagd om te reageren op een of twee van die woorden.

Liefdevol

God is liefde. In mijn persoonlijke leven kom ik dat regelmatig tegen. In mensen die ik ontmoet, maar ook bij alles wat ik om me heen zie gebeuren. Die liefde merk je vooral in de kleine dingen. Een kort schietgebedje en onverwachte dingen gebeuren. Maar ook de troost die je voelt als je verdrietig bent. Daar waar mensen er soms niet voor je zijn, is Hij er altijd. Zijn liefde gaat zo ver, dat hij zelfs Zijn zoon aan het kruis heeft laten hangen voor ons. We hebben niet lang geleden het Pasen gevierd voorafgegaan door de vastentijd. Iemand vroeg mij waarom ik meedeed aan de vastentijd en of ik bang was dat ik anders in de hel zou komen. Ik heb uitgelegd dat ik me daar niet druk om maak, omdat ik weet dat ik, als ik probeer als een goed mens te leven, zeker naar God mag komen. Maar Hij is voor ons gestorven en heeft veel pijn heeft gehad. Er bestaat geen groter getuigenis van de liefde voor je vrienden. Wat is het dan voor mij voor moeite om iets te laten voor een korte periode? Het is een klein stukje liefde terug.

Niels Ras

Machtig**Heilig**

Twee woorden die naar mijn idee lijnrecht tegenover elkaar staan. Heilig is voor mij positief, Toornig ga ik liever uit de weg. Mijn ouders zijn mij Heilig, ik ben ze dankbaar dat zij mij wegwijzen hebben gemaakt in de kerk. Ook al voelde het wel eens als een verplichting. Nu ik weet dat geloven voor mij niet de wekelijkse gang naar de kerk betekent, geeft dat meer voldoening en rust en zijn de diensten die ik wel bijwoon Heilig voor mij. Het brengt mij stilte, geeft ruimte tot nadenken, verlangen en saamhorigheid. Bij Heilig denk ik automatisch aan God. Niet in de trant van het gevoel dat er iemand de hele dag op je neerkijkt, maar meer in de verwachting dat alles goed komt, dat je leeft met een missie, dat je altijd hoop moet blijven houden, de mens in zijn waarde moet laten en dat iets je hierin stuurt. Bij Toornig denk ik ook aan God. En dan meer met de vraag hoe het nou toch kan dat zoveel mensen zo'n ellendig leven hebben en ruzie met elkaar maken. Alsof God het niet allemaal in de hand heeft. En tegelijkertijd weet ik dat veel aan de mensen zelf ligt. Mensen die elkaar iets aandoen, gunnen zichzelf en een ander geen hoop of lichtpuntjes. Deze mensen leven in Toorn. Dit is voor mij de ver-van-mijn-bed show. Iets wat ik niet kan begrijpen. Dat mensen verdriet hebben rond ziekte en het gemis van iemand die veel te jong is overleden, dat kan ik minder begrijpen van God. Dan moet je sterk in je schoenen staan om Heilig te blijven geloven.

Willy Ramler

Toornig

De pastor en de twijfel

En waarom Tomas een mooie pausnaam zou kunnen zijn

‘U bent natuurlijk een heel erg gelovige man.’ Dat zegt een patiënt nog wel eens tegen mij als we aan het kennismaken zijn. Vroeger kromp ik dan ineen en dacht: ze moest eens weten! of: moet ik dat nou gaan relativeren of niet? Nu voel ik *nóg* wel iets opspelen in mijn buik, maar weet ik inmiddels dat dat zinnetje hoort bij het aftasten. En dan antwoord ik in de trant van: ‘Ja, wat zal ik zeggen? Geloven zit in mijn rugzak, en de ene keer is het makkelijk op te diepen en de andere keer kom ik er niet bij. Maar hoe zit dat bij u?’

Ik twijfel, dus ik ben. Zo legde mijn oude filosofieleeraar het beroemde ‘*Cogito ergo sum*’ van Descartes uit. Deze denker uit de Verlichting hanteerde als methode om de waarheid te benaderen: trek alles wat je zeker meent te weten in twijfel, en kijk dan wat je overhoudt. Je twijfelende zelf dus, en daar hoef je NIET aan te twijfelen. Precies daar put ik een grote troost uit, wanneer ik mijzelf weer eens dreig te verliezen in de twijfel. Intussen BEN ik er namelijk wel.

Hoofd en hart

Deze methode is tot levenshouding van de moderne tijd geworden. Ik benader de werkelijkheid vanuit mijn individuele zelf, en dat doe ik dan ook nog eens vooral vanuit mijn denkhoofd. Een eenzame, nuchtere wereld hebben we daarmee geschapen. Maar ja, denk jezelf maar eens naar een andere benadering van de waarheid...

Die kennen we natuurlijk wel, zeker in de kerk. Daar beginnen we niet met ‘cogito’ maar met ‘credo’: ik geloof. Ja, ‘ik’ spreek uit dat ik geloof.

Maar dat doe ik niet in mijn eentje, maar in gemeenschap. En als ik het eens even (of een tijdlang) niet geloof, dan geloof jij het wel voor mij en kom je mijn ongelof te hulp. En dat doe jij dan niet vanuit je denkhoofd, maar vanuit

“**het hart geeft de doorslag**”

je hart. – Ze zeggen dat in ‘credo’ het Latijnse woord ‘cor’ = ‘hart’ zit.

Zou daar dan het verschil zitten tussen geloven (vanuit je hart en in gemeenschap) en twijfelen (vanuit je hoofd als individu)? En past geloven daarom misschien ook minder goed in deze tijd van rationalisering en ‘meten is weten’? Ik denk het. En ik zie hoeveel mensen worstelen met vragen als: Hoe verantwoord ik nou intellectueel dat ik iets heb met geloven? Houd ik mezelf niet voor de gek? Is er wel een Werkelijkheid die beantwoordt aan al die diepzinnige verhalen en ontroerende rituelen? Wat zou ik verliezen als ik dat geloof achter me zou laten?

Herkenbaar

Ook al ben ik pastor, ik hoor ook bij de mensen die zich deze vragen stellen. Ik twijfel, dus ik ben. En nu word ik arrogant: volgens mij kan ik juist daarom een geloofwaardige pastor zijn! Wanneer ik namelijk van die twijfel een instrument maak waarmee ik met de ander probeer mee te zoeken naar diens geestkracht. Ik weet de weg niet. Ik kan alleen – als iemand me toelaat – af en toe een vraag stellen, of juist stil zijn. Jij twijfelt, dus je bent, en daarin kan ik je bevestigen.

U zult begrijpen dat ik blij ben met de naam die de huidige paus voor zichzelf heeft gekozen. Maar ik zou het ook heel dapper vinden als één van zijn opvolgers zichzelf Tomas zou noemen. Naar de heilige tussen geloof en twijfel. De ‘tweeling’, zoals hij ook wel genoemd wordt. Oftewel degene die op twee gedachten hinkt. Eerst zien, dan geloven. Herkenbaar.

Twijfel kan verlammen, als je niet weet hoe je verder moet. Dat is wat bij de leerlingen gebeurt wanneer ze zich opsluiten na de moord op Jezus. Het ‘vreest niet!’ was diep in hen weggezakt. Bij Tomas is de twijfel eerder een open houden van mogelijkheden: misschien is de traditionele joodse weg zo gek nog niet, of zou er toch meer leven zitten in de wijze waarop Jezus die weg vormga? Tomas denkt na, wikt en weegt, en als uiteindelijk het verstand er niet uitkomt, geeft het hart de doorslag.

Op zoek

Waar geloof jij in? Waar leef jij voor? Waar verlang jij naar? Waar springt jouw hart van op? En als het leven een woestijn is, hoe vind jij dan een oase?

Als jij in de put zit, hoe alleen ben je dan? Is daar misschien toch water te vinden? God mijn God, waarom..? Ik twijfel, dus ik ben. Misschien is het meer: ik zoek, dus ik ben. En als pastor geloof ik in die zoektocht, geloof ik in die individuele mensen op zoek naar de bron van waar hun hart wortelt.

Jaren geleden bij een nascholing moest ik uitbeelden wat ik onder pastoraat verstond. Ik tekende een uitgestrekte hand met daarin twee mensjes. Die dragende hand bestond uit puzzelstukjes, en één stuk ontbrak. Dat stuk droegen die twee mensjes in hun handen aan om de hand onder hen te completeren. ‘Kun je hier een titel aan geven?’ vroeg de docent aan me. En dat werd vanzelf: ‘Samen zoeken naar draagkracht’.

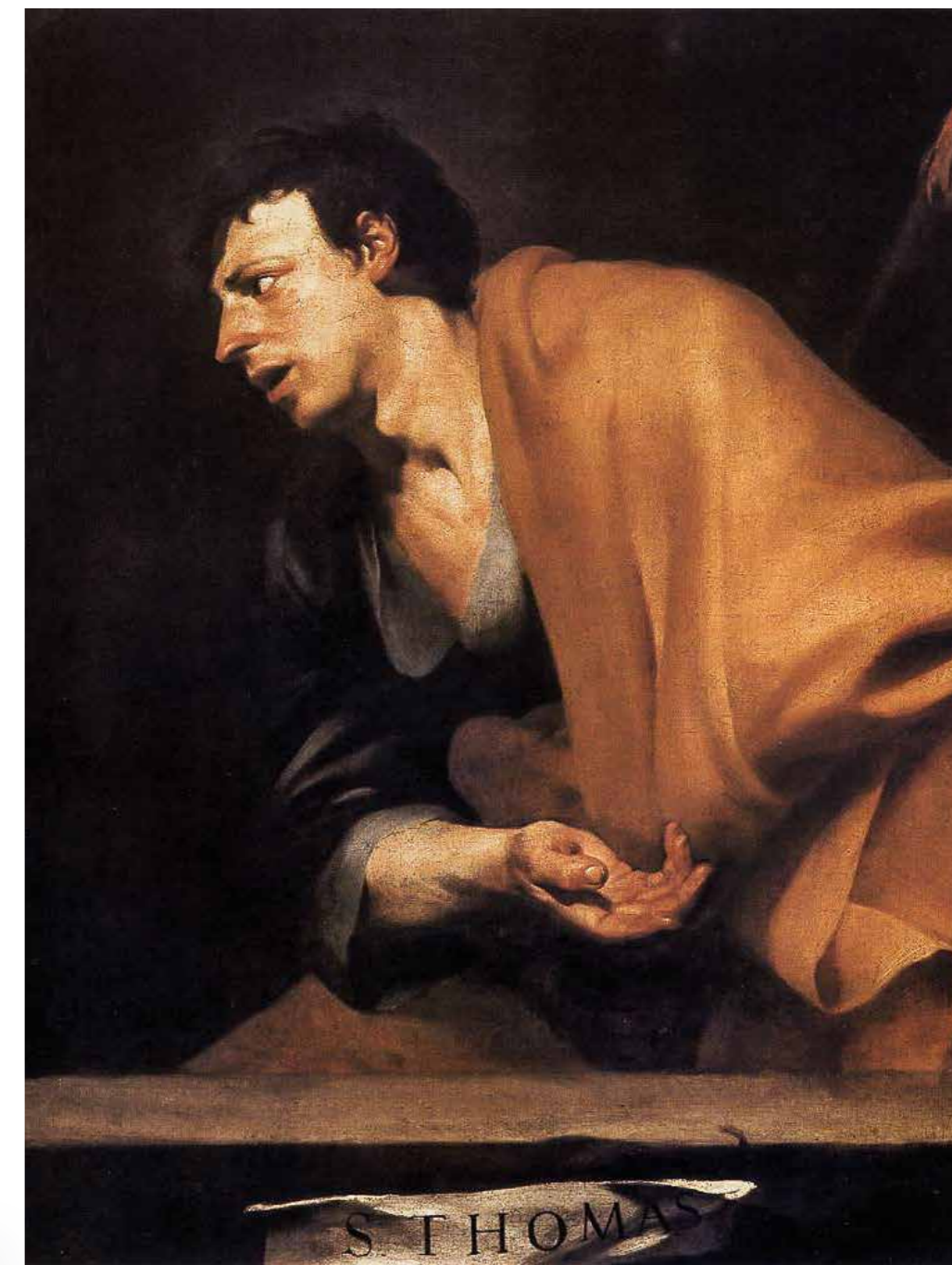
Als je jezelf aantreft in die twijfel, kun je naar jezelf kijken. Mindful, met milde ogen. In onze traditie: met Gods milde ogen. Jij twijfelt, jij zoekt, dus je bent. In onze traditie: dus je bent geliefd.

‘Waarover je niet spreken kunt, daarover moet je zwijgen,’ zei een andere filosoof, Wittgenstein. Niet om ons de mond te snoeren, maar uit eerbied voor het geheim dat ons denken te boven gaat. Uiteindelijk weten we niets. En met dat ‘niets’ komen we al bijna op de mystieke weg. Komen we bij Gerard Reve die dichtte over hoe hij in zijn eigen twijfel God zelf vermoedt, die - in eenzaamheid, net als wij - op zoek is naar ons, uit liefde.

Frans Bossink,

RK geestelijk verzorger in het Spaarne Ziekenhuis

Het gedicht van Gerard Reve waarnaar verwezen wordt, is getiteld *Dagsluiting*. (uit: *Nader tot u*, Geestelijke Liederen)

Apostel S. Thomas (Jusepe Martinez, c. 1630)

Het leven in verhalen

Bewegen in het spreken over God

God is. Maar hoe? Hij of zij? Een entiteit? We leggen de vraag voor aan Gesineke Veerman. Gesineke is auteur en ontwikkelaar van methodes op sociaal en cultureel gebied. Wij kennen haar vooral als koster van de kerk aan de Zoeterwoudsesingel in Leiden, lid van de catechese commissie en medewerker van het blad *Kind op Zondag*, een methode voor geloofsopvoeding in de viering en kinderkerk.

‘Zo’n stellig is-antwoord kan ik niet geven,’ reageert Gesineke op de God is-vraag. ‘Mijn beeld van God is niet vaststaand, ik kom hem op zoveel verschillende manieren tegen in Bijbelverhalen en in mensen, en telkens als ik verander, verandert God een beetje mee. Hij is een levend wezen dat je niet kunt vangen, maar als je naar hem op zoek gaat, kom je wel ergens uit. Wil je dat ik toch één woord noem, dan zeg ik: God is voor mij troost.’

Vierkant hok

‘Als kind leerde ik het liedje “Je hoeft niet bang te zijn, als oorlog komt of pijn, de Heer zal als een muur rondom je leven zijn”, dat voor mij het wezen van God weergaf. Troost vond ik niet in de kerk, maar wel in het alleen zijn met God in gebed. Toen ik een puber was zette ik voor het eerst iets met pen in het zakbijbeltje dat ik sinds mijn achte-ste mee naar de kerk droeg. Ik heb het nog steeds. De rug is gescheurd en tussen de kaft en het schutblad steekt een collectebon van één gulden. De zin waar ik een vierkant hokje omheen zette is: God is liefde. Voor mij in die tijd een belangrijke ontdekking. Tijdens mijn studententijd werd het begrip God vooral ingevuld door de tekst ‘Ik ben die ik ben’, een handelende aanwezigheid, een God die een naam heeft, en dus een identiteit, een karakter. Tegenwoordig denk ik er vaak aan dat God alles in allen kan zijn, een troostend gebaar van een medemens, een accepteren van het sterven, oprecht mededogen, jezelf vergeten omwille van een ander. Maar wat altijd hetzelfde is gebleven is God de Vader, met wie je de meest intieme gedachten kunt delen die je bij geen mens kwijt kunt. En dat is zoiets persoonlijks en kwetsbaars, dat er moeilijk over te praten valt.’

Vertellen

‘Door nu al ruim tien jaar navertellingen te schrijven voor het blad *Kind op Zondag* leer ik God nog

veel meer dan vroeger via de verhalen kennen. En er kan en mag veel. Het begint er al mee dat je gewoon naar jezelf kunt kijken als je wilt weten wie God is. Want je bent naar Gods beeld gemaakt. Dat betekent voor mij ook dat God vast humor moet hebben, aangezien ik dat een van de sterkste eigenschappen van de mens vind. Als ik naar mijn eigen kind kijk en mezelf in hem terug vind, besef ik dat God ook zo naar ons kijkt. Neem Abraham, de vader der gelovigen, die simpelweg naar de sterrenhemel kijkt en Jacob de dromer en worstelaar, Daniël en zijn visioenen. Allemaal manieren om God te leren kennen. Veel verhalen vertellen ons dat God zich laat vermurwen, spijt kan hebben en zijn plannen wel eens lijkt bij te stellen. Verandert Hij misschien met ons mee? Zijn aanwezigheid is vaak subtiel. In de tuin van Eden merk je aan ruisende bladeren dat God door de tuin wandelt. Elia vindt hem in een zacht briesje dat langs zijn wangen streelt. En tegelijk is Hij in staat tot het ontketenen van angstaanjagend natuurgeweld.

Intiem

De meest fascinerende figuur als het om het kennen van God gaat, vind ik Mozes. Te midden van al het oud-testamentische geweld voert hij gesprekken met God en noemt Hem zijn vriend. Hij heeft ontmoetingen met God en moet daarna een doek over zijn gezicht doen, omdat het teveel straalt. Stel je voor dat je God zou kunnen aankijken, denk ik dan. Mozes is ook degene die er bij God op aandringt zijn naam bekend te maken. Dat intieme en persoonlijke vind je ook bij de psalmdichters en in de liefdespoëzie van het Hooglied. God als een adelaar die je opvangt tijdens vlieg oefeningen. En natuurlijk bij Jezus, die God nog dichterbij brengt door hem God de Vader te noemen: naaste familie, je oorsprong, degene die je vormt, beschermt. Als hij contact met God wil, klimt Jezus net als Mozes de berg op. Ver van het alledaagse tumult, dichtbij

de hemel, na een zware klim. Zelfs met de oordelende God, die de schapen van de bokken scheidt, kan ik wel overweg. Ik denk dan aan mensen die onnoemelijk leed is aangedaan zonder dat er iets rechtgezet is. Waar is God dan? Dan is het troostend en ook onvermijdelijk dat iedereen voor Gods rechterstoel moet verschijnen en dat Jezus op zijn troon let op het goede dat je hebt gedaan. Het is denk ik ook heel menselijk om het kwaad totaal vernietigd te willen zien. Mijn driejarig zontje neemt er geen genoegen mee als je zegt dat het monster uit zijn boekje niet bestaat. Nee, het beest moet op zijn kop geslagen worden, zijn ogen moeten eruit gehaald worden en zijn tanden eruit gerukt. Alleen dan is hij niet meer bang, zegt hij.

Ruimte

Zo kom je al lezend allerlei Godsbeelden tegen, die elkaar aanvullen, maar ook contrasten vormen. Vandaar dat ik niet meteen kan zeggen God is ... maar liever God is als... Dat is ook het mooie aan de verhaalvorm. Die is flexibel en geeft de ruimte aan iedereen als persoon, in ieder tijdsgewricht. Ik houd er ook erg van om met kinderen over de verhalen te praten, en laat me graag inspireren en verrassen door hun vragen en antwoorden. Ook bij dit aspect van geloofsopvoeding is openheid en weten wat je zelf van waarde vindt essentieel. Als ik terugkijk naar mijn eigen opvoeding valt mij vooral de positieve benadering op: oprecht dankbaar kunnen zijn. Toen mijn moeder in 2012 ongeneeslijk ziek werd wist ze dit dankbaar-zijn tot op het laatst voor te leven en bood ze mij zo alle troost die ik nodig had.

Gesineke Veerman / Inge van Maaren

Gesineke schreef onder andere mee aan *Harde Kern*, 45 verhalen bij thema's om in gesprek te raken met kinderen vanaf 8 jaar (Kwintessens Uitgevers). En recent verscheen: *Professor Poem en zijn Dichtmasjen*. Voor kinderen vanaf 7 jaar, lezen én zelf aan de slag gaan met gedichten maken.

God in India

Een ontdekkingsreis van het geloof

De Oud-Katholieke Kerk is een kerk met een open oog voor de oecumene en is gericht op het leggen van relaties met andere kerken. Dat begon, zoals u in het vorige nummer van De Oud-Katholiek hebt kunnen lezen, eind negentiende eeuw, toen er relaties ontstonden met de jonge oud-katholieke kerken in een aantal West-Europese landen en werd voortgezet in de twintigste eeuw. Ook in onze tijd zoekt de Oud-Katholieke Kerk de gemeenschap met andere katholieke kerken. Nog onlangs trad de kerk van de Mariavieten uit Polen (opnieuw) toe tot de Unie van Utrecht, bracht de patriarch van Constantinopel een bezoek aan onze kerk en besloot de Internationale Bisschoppen Conferentie na een dialoog van drie jaar met de *Mar Thoma Syrian Church* in India formele stappen te zetten die kerkelijke gemeenschap met deze kerk mogelijk maken.

Waarom? vraagt de kritische lezer zich nu misschien af. Waarom zoeken we deze relaties? Waarom steken we bijvoorbeeld zoveel energie en geld in een dialoog met de *Mar Thoma Syrian Church*, een kerk die zo ver van ons af staat en ligt en waarmee de contacten toch noodzakelijkerwijs beperkt zullen blijven? Op die vraag is een hele reeks antwoorden te geven: het is gezond voor een West-Europese kerk banden met een kerk in een andere cultuur te hebben; het is ook goed voor een westerse katholieke kerk om zich te verstaan met een oriëntaalse kerk in India; het is überhaupt deel van de opdracht van iedere katholieke kerk om gemeenschap vast te stellen met andere kerken indien dit mogelijk blijkt; het biedt mogelijkheden voor een kerkelijk thuis voor Indische christenen

in West-Europa en *vice versa*; we zouden kunnen leren op het punt van interculturele communicatie, interreligieuze dialoog, en goede katholieke missie.

Op zoek naar God

Toch zijn deze antwoorden, of ook nog andere,

Mar Thoma Sliva of St. Thomaskruis

eigenlijk allemaal aspecten van iets anders. Dit andere is dat het leven in gemeenschap met een andere kerk – of überhaupt het leven in gemeenschap – een centrale vorm van het christelijk geloof is. In het samen kunnen vieren, samen kunnen dienen, en samen kunnen getuigen krijgt het geloof gestalte. Het biedt ook de mogelijkheid om de rijkdom van de eigen traditie opnieuw te

gaan zien en te waarderen. Het aangaan van de relatie met de ander, in dit geval: met een andere kerk, is voorwaarde om jezelf te leren kennen en tot jezelf te worden. Maar het belangrijkste is dat dit met elkaar op weg zijn een belangrijke mogelijkheid biedt om het eigen godsgeloof en de eigen relatie tot God opnieuw te overdenken en op een nieuwe, verdiepende manier te ervaren. Zo wordt het samengaan een ontdekkingsreis naar God. In de 'God in India' ontmoeten we onze God op een verrassend nieuwe wijze. Geloven in India blijkt oud-katholiek geloven te zijn.

Hoe verloopt zo'n dialoog in de praktijk? Eén van de grote uitdagingen van het oecumenische gesprek, zeker wanneer dat ook nog eens culturele grenzen overstijgt, is de onwennigheid van het vreemde te overwinnen en de andere partij werkelijk te leren kennen. Geïnteresseerd vragen, nauwkeurig luisteren naar het antwoord van de ander en zorgvuldig overwegen of dit antwoord nu ook resonanceert met het eigen geloof en de eigen traditie, is daarbij van groot belang. Uiteindelijk gaat het erom te zien of in de particuliere tradities van verschillende kerken en in hun manier van het doorgeven van het geloof Christus op dezelfde wijze aanwezig is. In het gesprek met de *Mar Thoma Syrian Church* dat in de dialoogcommissie gevoerd werd, stonden twee vragen centraal: is deze kerk wel werkelijk katholiek, of eerder evangelisch in vermomming en zijn de culturele verschillen niet te groot?

Voetangels en klemmen

Wie de website van de *Mar Thoma Syrian Church* bestudeert (<http://www.marthoma.in/>), kan een

dubbel gevoel krijgen. Enerzijds staat de site vol met bisschoppen in oriëntaalse gewaden die duidelijk in de richting van een sterke katholieke traditie wijzen. Ook blijkt al snel dat de kerk zich in de vroeg-kerkelijke (Syrische) traditie plaatst, een sterke liturgische en sacramentele spiritualiteit heeft, over een onomstreden apostolische successie beschikt en eveneens over een duidelijk episcopaal-synodale wijze van besturen. Anderzijds blijkt uit de belijdenisdocumenten van de kerk dat deze een zeer kritische positie inneemt ten opzichte van bijvoorbeeld heiligenverering en het bidden voor overledenen. Deze meer 'protestantse' trekken van de *Mar Thoma Syrian Church* vormden een belangrijk onderwerp van gesprek voor de commissie. Nauwkeurig naar elkaar luisteren hielp hier verder. De vraag hoe de belijdenisdocumenten uitgelegd moeten worden, is daarbij van belang. Na een periode van relatieve zelfstandigheid is deze kerk in de zestiende eeuw onder Portugese en rooms-katholieke invloed

gekomen, wat uiteindelijk tot kerkelijk verzet en hervormingen leidde. Deze culmineerden in de negentiende eeuw (1836) in een verdere hervormingsbeweging, die onder anglicaanse invloed stond (*Church Missionary Society*). Dit betekent dat alle uitspraken die in de belijdenisdocumenten van de *Mar Thoma Syrian Church* voorkomen, niet vanuit de 21e-eeuwse oud-katholieke theologie gezien moeten worden, maar in het licht van deze historische protest- en hervormingsbewegingen, die erop uit waren (vermeende) excessen en misverstanden te corrigeren. Terwijl een oud-katholieke theoloog het gedenken van overledenen snel zal opvatten als het aanbevelen van een overledene aan Gods barmhartigheid – en niet als het 'uit het vagevuur bidden' - verstaat een Mar Thoma theoloog het 'bidden voor' overledenen precies in de laatstgenoemde, 'middeleeuwse' dan wel 'rooms-katholieke' betekenis en wijst het daarom af. In het gesprek kan dan blijken dat de Mar Thoma theologen met hun uitspraken niet datgene bedoelen

wat oud-katholieke theologen wellicht denken dat ze bedoelen (mordicus iedere vorm van het gedenken van doden afwijzen) en omgekeerd. Ook blijkt dan dat in de officiële liturgieën van de *Mar Thoma Syrian Church* wel degelijk gebeden voorkomen die overledenen voor God gedenken, en dat zelfs het meest senior lid van de *Mar Thoma* delegatie ook overleden familieleden in de liturgie voor God gedenkt. Hoewel er op dit punt volgens de letter van de confessionele documenten ogenschijnlijk een verschil van mening bestaat, blijkt dus dat eigenlijk het geloof hetzelfde is.

Gezichtsbedrog

Gezichtsbedrog treedt ook op bij andere theologische thema's, bijvoorbeeld de christologie en het aantal concilies dat beide kerken formeel erkennen. Volgens de formele letter is er verschil, maar als er op de geest ervan gelet wordt, is het geloof van beide kerken in wezen hetzelfde. Ook wanneer een kerk een concilie nooit formeel geaccepteerd

Maramon Mar Thoma-kerk

heeft, betekent dit bijvoorbeeld nog lang niet dat ze de inhoud van de daar vastgelegde leer niet toch leert en leeft. Bij dit alles vormde het gemeenschappelijke uitgangspunt van oud-katholieken en *Mar Thoma Syrian* gelovigen in de vroege kerk een cruciale bron; de herontdekking en herwaardering van de Syrische traditie in beide kerken in de afgelopen vijftig jaar is hierbij een belangrijk hulpmiddel (zie in het oud-katholiek kerkboek bijvoorbeeld het gebruik van de anafora van Addai en Mari als één van de twaalf eucharistische gebeden).

Ook op andere punten bleek gezichtsbedrog een belangrijke rol te spelen. Onwillekeurig heb je de neiging de in India bestaande opvattingen over het kastensysteem ook aan de *Mar Thoma Syrian Church* toe te schrijven, maar het blijkt dat deze kerk kritisch tegenover dit systeem staat en onder haar geestelijken ook *Dalit*, onaanraakbaren, telt. En terwijl er veel nadruk op missie in woord en daad gelegd wordt, soms met een wat evangelisch vocabulaire, blijkt in werkelijkheid het uiteindelijke missionaire concept heel 'orthodox' te zijn:

door vierend en dienend aanwezig te zijn, wordt een gemeenschap langzaam doorondrenkt met het Evangelie en ermee vertrouwd gemaakt. Daarnaast staat de kerk open voor de cultuur om haar heen, zowel wat het gebruik van symboliek als wat vormen van monastiek leven en bijvoorbeeld meditatie en traditionele geneeskunde betreft.

Twee culturen op één kussen?

Tussen de Indiase en Nederlandse cultuur bestaan belangrijke verschillen. Sommige daarvan worden snel positief ingeschat (hoge religiositeit, vegetarisme etc.) andere niet (kastensysteem, plaats van vrouwen, omgang met homoseksualiteit). Dit alles is in de dialoog zeer open ter sprake gekomen en wel op twee manieren. De eerste manier is die van het geven van openheid van zaken, op zich al een oefening in de interculturele communicatie, want hoe leg je nu precies uit hoe vrouwelijke geestelijken in oud-katholieke kerken functioneren zonder precies te weten hoe de gevoeligheden hieromtrent in de Indiase maatschappij en kerk liggen?

Woorden hebben soms binnen verschillende culturen en discoursen eigen associaties, waarvan je niet altijd op de hoogte bent (zie hierboven het voorbeeld van het gedenken van overledenen). Met betrekking tot sommige punten, bijvoorbeeld omtrent het kastensysteem, bleken de twee kerken eenzelfde lijn te trekken, met betrekking tot andere punten niet, bijvoorbeeld ten opzichte van de wijding van vrouwen tot het apostolisch ambt. Overigens is hierover een discussie gaande in de *Mar Thoma Syrian Church*, worden er geen werkelijke theologische bewaren tegen aangevoerd en is het zijn in gemeenschap met kerken die wel vrouwen tot het apostolisch ambt wijden, geen enkel probleem. Ook rond homoseksualiteit vertonen beide kerken duidelijke verschillen, waarbij het het vermelden waard is dat de *Mar Thoma Syrian Church* geen harde positie hieromtrent inneemt in het publieke debat.

De tweede manier waarop de dialoogcommissie over de culturele verschillen gesproken heeft, is vanuit de rijkdom van het Evangelie, waarbij deze verschillen gezien werden als een noodzakelijk gevolg van de inculturatie en 'incarnatie' van het Evangelie. Tegelijkertijd speelde, gaande de dialoog, de groeiende, diepe overtuiging en ervaring een rol, dat de beide kerken hetzelfde geloof delen en dit op een eerlijke en authentieke wijze willen leven en doorgeven. Een dergelijk wederzijds vertrouwen voorkomt ook een sfeer of een manier van praten waarbij de ene kerk de andere de (culturele en/of ethische) maat neemt.

De drie jaar durende dialoog met de *Mar Thoma Syrian Church* begon als een ontdekkingsreis naar een andere kerk, maar heb ik gaandeweg ervaren als een ontdekkingsreis naar de oud-katholieke traditie, naar het eigen geloof en naar God. Gemeenschap met de *Mar Thoma Syrian Church* betekent een verrijking voor de Unie van Utrecht en de Oud-Katholieke Kerk van Nederland.

Peter-Ben Smit

Vragen en/of reacties? p.b.a.smit@uu.nl

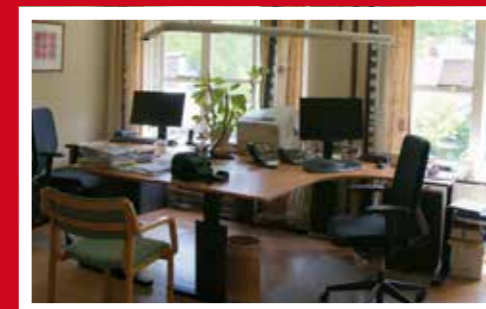
Even kijken bij ... het Bisschoppelijk Bureau

Dienend voor bestuur en grondvlak

Emile Verhey

Even kijken? Vooruit dan maar: even kan nog wel. Tussen de stapels papier zetelt de algemeen secretaris van bisschoppen en bestuur. Hoewel het dagelijks verkeer met de kerk en daar

buiten zich grotendeels digitaal afspeelt, is het net of die stapels toch alleen maar blijven groeien. En het afgelegde archief hoopt zich ook op; secretaris Verhey hoopt zich daar nog mee bezig te kunnen houden na 1 september, wanneer het werk voor hem gedaan is na vijftig jaar.

In 1987 besloten de bisschoppen en de secretaris wat kamertjes door te breken en bureaus bij elkaar te schuiven in het voormalig seminariegebouw te Amersfoort en zie: er was een bisschoppelijk bureau. Bestond het werk toen nog voornamelijk uit vergaderen, notuleren en brieven schrijven, sindsdien heeft het zich alleen maar uitgebreid en is het sterk veranderd. De financiële administratie van de kerk kwam erbij, de website van de kerk en tussen neus en lippen door ook nog een digitaal boekwinkeltje, een agenda voor de synode en de soms wonderlijkste verzoeken van her en der. Het kantoor op de eerste verdieping werd ook al snel een plek, waar je even kon binnenlopen met een vraag, een grief of voor een babbeltje.

En de bezetting groeide ook: tegenover Emile Verhey zit zo'n tweeënhalve dag per week Anne Maaikje Folkers, een onmisbare steun en toeverlaat voor een hoop regelmatig en klussen voor zowel de

aartsbisschop, die twee deuren verder zijn kantoor heeft, als voor Emile zelf. In de loop der jaren kreeg ook eerst Han van Peer als consulente een plek in het pand en sinds vijf jaar werkt Jutta Eilander als jongerenpastor ook regelmatig vanuit Amersfoort. Eens per week is Wim Roobol als vrijwilliger op het bureau te vinden voor het inkloppen van boekingen en wat er verder nog komt kijken bij de financiële verkeer van de kerk. Eenmaal per week is ook Bert Nieuwenhuizen present in het gebouw, waar hij de scepter zwaait over de bibliotheek van het seminarie in de kelder. En tenslotte wordt ook pastoor Bernd Wallet in zijn rol als persoonlijk assistent van de voorzitter van de Unie van Utrecht regelmatig gespot in Amersfoort.

De stemming is meestal prima – mits er niet teveel patriarchen op bezoek komen- en de uitkijk over de tuin van het seminarie wonderschoon. En er gaan soms heel wat boterhammetjes doorheen tussen de middag als het gezelschap zich verzamelt voor de lunch.

Door het bureau zal niemand oud-katholiek worden, wel is het een onmisbare schakel in het geheel van het landelijk en internationaal kerkelijk verkeer en op die wijze dienend voor bestuur en grondvlak om zo de kerk mee levend te houden.

Gaat u ook? Congres 2014

Hoe leuk, leerzaam en inspirerend is het om erbij te zijn? Wanneer je op 19 of 20 september door het centrum van Utrecht loopt is de kans groot dat je in een winkel, op een terras of op straat mensen met dezelfde kleurige tasjes ziet. De meesten versta je niet, maar je herkent ze door de tasjes, badges en deelnemerskaart. Op straat, rondom de Dom groet je wildvreemde 'bekenden', alle lidkerken van de Unie van Utrecht zijn vertegenwoordigd. Ook is het geweldig om in een grote volle kerk samen de eucharistie te vieren. Daarnaast is het voor onze kerk een grote eer dat H.K.H. Prinses Beatrix de viering van 125 jaar UvU bij zal wonen. We mogen als OKKN trots erop zijn onze geloofsgenoten van de Unie van Utrecht te ontvangen en, om in verbinding met elkaar, samen te vieren! Kaart voor het hele congres € 145, tweedagenkaart € 110, dagkaart € 75. jongerenkaart incl.verblijf € 95. Voor informatie en aanmelding, volg ons via www.okcongres2014 en twitter: [@okcongres2014](https://twitter.com/okcongres2014).

Bezoek Bartholomeus I Aandacht voor vraagstukken

Het bezoek van de oecumenisch patriarch van Constantinopel, Bartholomeus I, aan Nederland zorgde voor intensieve en inspirerende dagen. Er waren ontmoetingen met koning Willem-Alexander, minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans, de ambassadeurs van Griekenland en Turkije in Den Haag, kerkleiders van de oriëntaals, orthodoxe, anglicaanse en oud-katholieke kerken, Joodse rabbijnen en een brede vertegenwoordiging uit de oecumene. De patriarch hield de Quasimodolezing en ging samen met aartsbisschop Vercauteren voor in de Pontificale Vespers. Bartholomeus I, ook wel de groene patriarch genoemd vanwege

Drie missers

In het vorige nummer van De Oud-Katholiek staan drie fouten die even recht gezet moeten worden:

- Op pagina 5 wordt onder de foto een datum genoemd die een eeuw te laat is; 1889 moet dat natuurlijk zijn.
- De drie (aarts-)bisschoppen op de foto op pagina 7 waren destijds (2006) in Freiburg.
- En excuus voor het omdraaien van de kleuren van de Poolse vlag; het is wit boven en rood onder!

zijn aandacht voor milieuvraagstukken, nam ook deel aan het symposium 'Ons Dagelijks Brood' op de Eemlandhoeve in Bunschoten. Naast het bijzondere en feestelijke van de diverse ontmoetingen is het bezoek van de patriarch vooral ook een belangrijke aansporing om verder te gaan met de vraagstukken die besproken zijn, in de oecumene en in 'het groene'. Op www.okkn.nl staan diverse verslagen en fotoreportages. Ook op www.patriarchate.org staat een en ander te lezen. Het Bisschoppelijk Bureau zal hoogstwaarschijnlijk een speciale uitgave maken van alle inleidingen en lezingen die tijdens het bezoek gehouden zijn.

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- in verband met de wisseling in het pastoraat aan de Hoogerw. Heer drs. L.E. Wijker eervol ontslag verleend als pastoor van de parochie van de H. Vitus te Hilversum per 1 maart 2014 en hem per gelijke datum aangesteld als pastoor van de parochie van de HH. Jacobus en Augustinus te Den Haag en van de parochie van de HH. Johannes de Doper, Maria Magdalena en Laurentius te Schiedam.
- met ingang van 1 april mevrouw drs. H. Gaasbeek aangesteld als pastoraal werker ten dienste van de parochie van de H. Vitus te Hilversum voor de duur van één jaar.

De bisschop van Haarlem heeft:

- aan mevrouw Ph.E. Ouwens-van der Veer eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie van de H. Nicolaus te Krommenie, het ontslag is ingegaan 30 juni 2013.
- aan de heer Th.H.M. van Leeuwen eervol ontslag verleend als bestuurder van de statie van de H. Elia te Mijdrecht met ingang van 1 april 2014. Per gelijke datum is benoemd tot lid van het bestuur van de statie de heer J.G.M. de Jong.
- de heer J.A. Dekker aangesteld per 1 mei 2014 als kerkmeester van de parochie van de H. Laurentius te Alkmaar voor de duur van vier jaar.
- de heer G. Wilts te Alkmaar met ingang van 1 april 2014 opnieuw aangesteld als lector van het bisdom Haarlem voor de duur van vier jaar.

Het Episcopaat heeft:

- met ingang van 1 mei 2014 mevrouw L. E. Zwart-Vuil aangesteld als plaatsvervangend secretaris van de Adviescommissie inzake Kandidaten Ambtsbedieningen voor de duur van vier jaar.

Het Collegiaal Bestuur heeft:

- met ingang van 1 mei 2014 voor de duur van vier jaar tot leden van de Bisschoppelijke Commissie voor het Citypastoraat te Rotterdam herbenoemd: mevrouw drs. M.C. Vos-Maan, drs. H.P. Lippe, de heer W. Blacquièrre en drs. M. Appelman. Eervol ontslag per gelijke datum is verleend aan de heer A. Budiono.

*Namens het Collegiaal Bestuur,
E.M.P.P. Verhey, secretaris*

Agenda

5 juni, 9.30 uur, Amersfoort

Provinciale synode

14 juni, 13.30 - 18.00 uur, Utrecht

Bijeenkomst Oud-katholiek Erfgoed tgv afscheid secretaris episcopaat Emile Verhey Museum Catharijneconvent.

15 juni, 12.00, Hengelo

Kerkwijding kapel van de H.Lebuinus, Statie Twente.

Gezocht: (Eind)redacteur

De huidige redactieleden willen niet stoppen. Twee van hen schrijven al langer dan vijftien jaar aan De Oud-Katholiek. Dat redactiewerk blijkt leuk en uitdagend te zijn! Omdat redacteurs soms toch en helaas afscheid moeten nemen, maar vooral omdat de redactie graag scherp wil blijven, zijn we op zoek naar nieuwe leden. En vooral naar iemand die de eindredactie op zich wil nemen. Dat is ook leuk werk, maar wil je het goed doen, dan moet je daar wel tijd willen insteken: het redactieproces in de gaten houden, kopij verzamelen, titels invullen waar nodig, fotomateriaal opzoeken en nog veel meer wat zich verwacht en onverwacht voordoet. Naast tijd is het wel prettig om ook over flexibiliteit en creativiteit te beschikken. Interesse? Neem contact op met de redactie en maak kennis met een bijzonder kerkenwerk.

Schoonheid

De rode draad in een volgend nummer zal zijn: schoonheid. Hierbij de oproep om de redactie op gang te helpen en te inspireren. Verras ons met uw opvatting van schoonheid. Waar of in wat komt u dat tegen? Zijn er criteria voor schoonheid te noemen? Heeft u een voorbeeld van wat u schoonheid vindt? Heel graag zien en lezen we uw reacties, het liefst voor half juni. Het redactieadres is te vinden in de colofon hiernaast. Een collage van enkele reacties wordt geplaatst op: okkn.nl.

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 7 juni 2014

De volgende Oud-Katholiek verschijnt medio juli

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort.

Of: info@okkn.nl

Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

p.4 W. van der Laan, p.6, 12,14,16,22 I. van Maaren, p.8 Brett, p.11 kallerna, p.21,22,24 D. van Maaren, p. 22 E. Verhey.

jazeker, ik geloof in hem
tenminste
dat heb ik altijd geloofd

de god van mijn vader
en van de vader van mijn vader
en van de vader van mijn vader
van mijn vader
Abraham, Isaäk en Jacob

maar dat is lang geleden

ik heb folders uitgedeeld
waarin hij werd aangeprezen
als middel tot geluk en zo
maar als doel op zich
ik heb hem nooit gekend

ik krijg al een schuldgevoel
als ik zijn naam per ongeluk
niet met een hoofdletter schrijf